

АНДРІЙ НОВІК

Дивний дерев'яний куб — дідів спадок студенту Максимові Підгірському. Спадок, який Максим передав своєму викладачеві старослов'янської міфології Далібору Кравцю. Передав і... зникнув назавжди. Що чекає на Далібора?

Динамічний, гостросюжетний, напрочуд інформативний роман. Це книга про пошук артефакту, завдяки якому древні слов'яни впродовж тривалого періоду вважалися однією з наймогутніших етнічних груп Східної Європи. Книга, безперечно, захоплива, але, крім розважити, Андрій Новік намагається пробудити у читача цікавість до маловідомих таємниць і напівзабутих легенд — підкреслюю: саме українських легенд — і, як на мене, йому це вдається.

Макс Кідрук, письменник

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-5619-4

9 786171 256194

АНДРІЙ НОВІК
ОСТАННІЙ СПАДОК

ОСТАННІЙ СПАДОК

АНДРІЙ НОВІК

ОСТАННІЙ СПАДОК

Роман

ХАРКІВ КЛУБ
2019 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
Н73

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *IvanovITCH*

На обкладинці використано ілюстрацію
Jean-Christophe BENOIST

Рисунок на с. 160 *Ярини Каторож*

ISBN 978-617-12-5619-4

© Новіков А. В., 2018
© Книжковий клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», видання
українською мовою, 2019
© Книжковий клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», художнє
оформлення, 2019

Батькам і коханій. Тим, хто завжди вірив

Виродження — зниження життєвої активності певної групи людей, рівня талановитості й розуму, моральності, їхньої фізичної сили та здоров'я, самої живучості, наслідком чого може бути вимирання цієї деградуючої групи.

Одним із психологічних проявів виродження є сильно розвинене відчуття органічного стихійного гніву, який часто досягає розмірів пристрасті (у розумінні Канта) та майже не піддається приборканню.

Сікорський І. О. Загальна психологія з фізіономікою в ілюстрованому викладі (1905 р.)

Антитерористична програма ФБР «Ізраель» і персонажі твору є вигаданими, а будь-яка схожість із ними — не більш як збігом. Історичні ж будівлі, легенди, витвори мистецтва й наукові факти справжні та достовірні.

ПРОЛОГ

Рим, Італія
26 серпня, 2015 рік

— *Mi perdoni, padre, perchè ho peccato!*¹

— *Dimmi, figlio mio, dei tuoi peccati...*²

Баттіста Піреллі стурбовано глянув крізь сітчасте віконце сповідальні. Силует священника ледь проступав у потемках і залишався майже незворушним, проте здавалося, що за стіною сидить хтось знайомий.

— Дедалі більше людей відвертаються від Бога, отче, — мовив чоловік.

У відповідь мовчання. Баттіста сприйняв це за дозвіл продовжувати. Протягом усіх своїх п'ятдесяти двох років він жадав чути від священнослужителів більше слів. Баттіста вважав, що більшість із них почали ставитися до сповідей як до повсякденної роботи: вони вислуховували людей, бо мусили за церковними, людськими законами-вимогами, а не Божими. Сучасний земний світ удерся й у духовний, крадучи рештки того, що колись і без слів підносило самосвідомість до небес.

Від просякнутого легкими запахами босвелії та мирри³ повітря в голові шумували спогади з минулого. У дитинстві малий Баттіста, незважаючи на заборону суворого батька, щонеділі потай бігав до собору на Службу Божу, аби зрозуміти, чому люди відвідують храми, чому одвічно вклякають на колінах перед картинами чи розіп'ятими на хрестах тілами. Батько, переконаний, що пояснення

---

¹ Отче, пробачте, адже я згрішив! (*італ.*) — *Тут і далі прим. авт.*

² Розкажи, сину мій, про свої гріхи... (*італ.*)

³ Інгредієнти церковних благовоній.

синові основ християнства — марнування часу, відбувався погрозами та п'яним варняканням. Хлопець остаточно зрозумів, що має покладатися лише на себе, тоді, як, отримавши жирного ляпаса, що надовго залишив по собі червоний довгастиий слід, опинився замкненим у комірчині. Та Баттіста був настирливим, тож не збирався відступати перед незвіданим і продовжував тихцем ходити до собору. Згодом познайомився з люб'язним старим ченцем, який відкрив перед ним світ теплої любові й добра. Батько, дізнавшись про це, шмагав хлопця так, що той мало не зомлів і потому втік із дому, аби більше ніколи не бачити свого *особистого демона*.

— Вони не розуміють, як зігнівають душі без *Його* любові.

Баттіста Піреллі знову затих. Очі бігали з боку в бік. Він не розумів, що мав казати далі. *Як* казати далі. Він потребував допомоги, підтримки просвітлених.

— Згодом до всіх, у кого відкрите серце, прийде Господь. — Цього разу за віконцем почувся тихий хрипкий голос. — Комуś для цього треба більше часу, ніж нам із тобою. Настала ера, коли люди блукають, метаючись від однієї спокуси до іншої.

— Ось, отче, у чому суть — спокуси!

Баттіста не стримався від вигуку, порушивши ним могильну тишу, сповнену німими молитвами поодиноких вірян.

— Сину мій, будь ласка, стриманіше, — зробив зауваження священник.

— Пробачте. Останнім часом емоції беруть гору над розумом.

Чоловік здригнувся від усвідомлення майбутніх дій.

«Ще трішки...»

— Ніщо не може виправдати дії емоцій. — Отець завовтузився на стільці. — Людина повинна керуватися тільки розумом, покликом серця та волею Божою.

— Навіть коли під загрозою доля всього християнства?

— Доля християнства ніколи не залежатиме від емоцій.

Силует священнослужителя сіпнувся, за мить знову ставши спокійним і незворушним. У соборі залунали тихі кроки: на вечірню месу почали сходитися люди.

— Про яку загрозу ти говориш, сину мій?

— Байдуже, я ж бо ще трохи й зупиню їх. Мені треба лише вашого благословення.

Баттіста Піреллі з надією занурив погляд у темні сусіднього віконця. Здавалося, він зазирає у власну душу. Усе, до чого так довго готувався, залежало від голосу по той бік сітки. Ще вчорашня бойова налаштованість і впевненість поволі переростали в легке занепокоєння.

«Благаю...»

— *La benedizione per il peccato?*¹

Отець не міг повірити в те, про що просив цей незнайомиць. Тут замолювали гріхи, а не благословляли на їх скоєння!

— З Божою підтримкою я зможу зупинити їх.

«Невже він не розуміє, як це важливо?!»

Шум наростав: віряни поступово заповнили храм. Чоловік занервувався. Сповідь мала закінчитися до початку служби, але затримка отця змінила плани. Тепер будь-хто міг помітити Баттісту та перешкодити його задуму. Отже, вирішувати все потрібно миттєво. Часу на вагання не було.

— Я б спитав, кого їх, але дарма. Кожен діє за покликом власного єства, і якщо вже хтось діє саме так, то на це і воля Бога є.

— Пробачте, отче, але я змушений це зробити!

Баттіста Піреллі скочив на рівні та ледь не вибіг зі сповідальні, мало не наштовхнувшись на чотирьох чоловіків,

¹ Благословення на гріх? (*итал.*)

які смиренно очікували на початок меси й одразу розступилися, побачивши перед собою знервованого чоловіка. Перепросивши, він обійшов їх і з похнюпленою головою повільно попрямував до виходу. Надзвичайно важливо було не привертати уваги.

Зробивши декілька кроків, Баттіста зупинився та підняв голову вгору. Навіть зараз він, як і щоразу в соборі Сант-Іньяціо-ді-Лойола, повторив своє ритуальне споглядання фрески «Апофеоз Святого Іньяціо».

Єзуїти завжди вкладали не лише душу, а й безмежні статки у свої витвори. Товариство Ісуса¹ жадало мати все найкраще, тож ніколи не шкодувало коштів для зведення храмів. Андреа Поццо на стелі базиліки зобразив Святого Іньяціо Лойолу. В оточенні янголів той сидів на небі, приймав промінь світла від Божого Сина та розсилав про-світлення за всіма чотирма напрямками світу — до Європи, Америки, Азії та Африки.

Святий Іньяціо став героєм для Баттісти, шойно той про нього дізнався. Прислужитися Лойолі чоловік міг, поповнивши лави Ордену єзуїтів і ставши священником.

«Якщо не можу нести світло в усі куточки Землі, то хоча б урятую тих, хто поруч».

Жалкував Баттіста тільки про одне: він не зміг просвітити та пробачити батька, доки той не загинув.

— Підведіть голови, і ви побачите «Купол» базиліки, — позаду Баттісти жінка-екскурсовод розмахувала руками перед десятком людей. — Оскільки сім'я Людовізі не внесла потрібної суми й купол не було збудовано, єзуїт Андреа Поццо, запрошений для розпису храму, просто намалював його, використавши закони перспективи.

---

¹ Товариство Ісуса, або Єзуїтський орден (*лат. Societas Iesu*), — найчисленніший християнський чернечий орден Римо-католицької церкви. Заснований 1534 року Іньяціо Лойолою. Основні напрями його діяльності — евангелізація, освіта й наукові дослідження.

Ця робота ввійшла в аннали історії, а художника за неї назвали «Мікеланджело перспективи».

Баттіста злісно стиснув зуби й подався до виходу. Чоловік ніколи не розумів, чому майже всі згадки про Андреа Поццо починалися з «Купола», коли перед носом висів геніальний «Апофеоз» — відображення всього місіонерського духу Товариства Христа. А що могло бути важливішим за поширення волі та любові Господа?

«Клята перспектива якогось неіснуючого купола?»

Переступивши поріг церкви, Баттіста відчув, як його серце закалатало в рази швидше й сильніше, а на лобі проступили перші краплини холодного поту (готуючи план дій, ти холоднокровний і виважений, але тільки-но залишаються лічені хвилини до його реалізації, нутрощі починає вивертати, наче в літаку під час стрімкого піке). Сонце вже ледь виглядало з-за вигнутих дахів будинків на площі Іньяціо, одначе жорстока задуха не спадала. Долаючи сходинку за сходинкою, ноги Піреллі торкнулися розпеченої землі та стрімко понесли його подалі від натовпу.

Плин думок зупинився від того, що за плече ззаду міцно вхопилася чиясь дужа рука. Незнайомець шарпнув Баттісту на себе, від чого той розвернувся та ледь не впав долілиць. Чоловіків виявилось двоє. Здорові, мов скелі, вони підступили до Піреллі впритул і майже затулили від очей перехожих (хоч ті й не зважали ні на що довкіл, окрім архітектури навислих сірих будівель).

— Що за... — Голос Баттісти від страху зірвався на ледь чутний писк. — *Che cosa volete da me?*¹

Очі вказували страх найбільше. Коли людина бере під контроль слова чи тремтіння рук, її очі однаково говорять правду. Зіниці розширилися, шукаючи порятунку. Хай там як, але найбільше Баттіста Піреллі боявся не смерті.

¹ Що вам від мене потрібно? (італ.)

— Навіщо ж ти так, Баттісто? — сказав на вухо чоловік.

— Послухайте...

Один із незнайомців зі спини вхопив Баттісту за обличчя, затуляючи йому рота та водночас тягнучи його за голову й вигинаючи тулуб назад. Перед очима Піреллі повільно повзли білі хмари. Він завжди вважав, що готовий покинути світ, віддатись у руки Творця, проте коли темрява підкралася ззаду та прошепотіла на вухо про неминучий кінець, затремтів, швидко закліпав очима та подумки заблагав про порятунок. Горло стиснулося в нападі страху. Різкий біль хвилиною прокотився тілом, віддаючи накази боротися, вивертатися та рятувати життя. У той момент, коли гострий довгий ніж увійшов під ліву лопатку, руки все ще намагалися вирватись із міцних лещат незнайомців. Марно, як і спроба скрикнути чи то від болю, чи від відчаю. Рука вбивці з ножем важко й повільно повернулася на дев'яносто градусів, від чого швидкий внутрішній крововилив почав затьмарювати свідомість. Баттіста буквально відчув, як ніж досягає легень, як гаряча кров заливає бронхи. Він здавлено кашлянув... За хвилину больовий шок підкосив Баттісті ноги, і він звалився на землю, мов лантух із непотребом. В очах потемніло, язик занімів і став ватяним.

«Господи, урятуй мене...»

Секунди тягнулись, як розтоплений пластилін, караючи нестерпністю та відчаєм. Смерть виявилася холодношою, ніж те описували у священних текстах.

«Прошу...»

Коли серце видало останній імпульс, Баттіста вже нічого не бачив. Нічого, крім батька, який ніжною й теплою усмішкою кликав до себе сина.

КНИГА ПЕРША

ПАДІННЯ

ЧАСТИНА І

І

*Львів, Україна
28 серпня, 2015 рік*

Тримаючи в руках по два пакунки із супермаркету, я якусь мить постояв перед дверима й повільно вдихнув тепле вечірнє повітря. Тиша. Погляд ковзнув подвір'ям, шукаючи чогось, що змогло б затримати мене там ще хоч трішки. Біля дитячого майданчика, обгородженого невисоким дерев'яним парканом, причаїлася чорна *Skoda*. Безперервно ледь чутно шурхотіло, опадаючи з дерев, листя. Будинки на вулиці ліпилися один до одного так тісно, наче за вільний простір між ними з їхніх господарів стягували штраф, а дерева та кущі великими островами розбавляли сіру важкість асфальту та тротуарної бруківки.

Невеликий будинок на вулиці Княгині Ольги три тижні тому покинули орендарі, тож мій друг, за сумісництвом домовласник, погодився здавати його мені за ціною дешевенької двокімнатки. Це була перша й чи не єдина добра новина перед моїм переїздом на захід України.

Я підійшов до вхідних дверей, коли ввімкнулися перші ліхтарі. Переступивши поріг, одразу подався до вітальні. Очі, мов уперше, обмацали світлу кімнату з високою стелею та каміном у куті. Укриті італійським тиньком стіни, подекуди на них картини. Великий диван зі шкірзамінника вабив м'якими й глибокими обіймами. Телевізор *Thomson* у протилежному куті, досі жодного разу не ввімкнений.

Упродовж останніх чотирьох років ми з Лукою змінили два міста. Я завжди мусив перебувати ближче до об'єктів

досліджень — непоганий заробіток, який можна було поєднувати з викладанням і підготовчими курсами для студентів (я таки мав себе за непоганого археолога). Та найгірше було бачити, як щоразу син прощається з друзями. Утім іноді мені здавалося, що наявність друзів — то лише моя вигадка. Лука ріс доволі відлюдькуватим хлопчиком, тож за рік порозумітися й потоваришувати з незнайомими дітьми було для нього нереальним завданням. Загалом синові незабаром дев'ять, і прощання ставало неодмінною частиною його життя.

— У-і-і-і!

Тоненький писк увірвався у вуха, щойно я переступив поріг. Лука збіг сходами, промчав вітальнею та, налетівши на мої ноги, обхопив їх обома руками. У грудях приємно завібривало, коли малі, як у кролика, оченята глянули на мене знизу вгору.

— Ну що, татку? — запитав Лука. — Узяли на роботу? Тепер викладатимеш у Львові?

Я мовчки підняв його, всадив на плечі й пішов до кухні викладати продукти. Кілька днів ми із сином харчувалися самими напівфабрикатами: єдиним, що я вмів виліпити власноруч і придатне до споживання, був омлет із порізаними на дрібні шматочки сосисками. Іноді, якщо підверталось під руку, то й приправлений спеціями. Лука часто жартував, прохаючи приготувати йому мій фірмовий чай — простий чорний пакетований чай.

— Ну? — Лука міцно вхопив мої вуха та щосили потягнув назад.

Ті вмиль побуряковіли, а я від болю кашлем випорснув повітря з легень. Потому взяв Луку за ногу, стягнув його з пліч і, тримаючи у підвішеному стані, трусонув ним, як мішком зі сміттям. Хлопчина розсікав повітря розмахами рук і шалено реготав. За мить, обхопивши обидві його ноги, я почав пропелером крутити малого навколо себе.

У моїх руках хлопчак мав вигляд маріонетки, не здатної й до найменшого опору.

— Пус...и ме...е! — Слова Луки нерозбірливо вихоплювалися із суміші сміху й крику.

— Бо що? — Я знову трусонув малого.

Лука, усе ще теліпаючись і метеляючи кінцівками, мов довготелеса лялька, намагався прибрати впевненого та переможного вигляду.

— Ро...ітну е...бе ...ечем, — Від теліпання слова хлопчика вібрували сильними перепадами в голосних.

Нога Луки поволі вислизала з моєї долоні, коли я перехопив обома руками його тіло й обережно вклав спиною на підлогу. Хлопчак одразу заходився пригладжувати скуйовджене волосся, поволі вгамовуючи важкий подих. Груди здіймалися та опускалися дедалі повільніше, а обличчя заливала червона фарба.

— Що ти там пробулькав? — поглядом обвів синові щоки й обслинені губи.

— Пограймося! В Артура. Я тобі покажу!

— Серйозно? Ти? Пф.

— Я тобі покажу! — Лука обурився й спробував що-силю лупнути кулачком мені по нозі (скидалося на те, що перекачана в тренажерці пір'їнка вирішила погратися в альфа-самця).

Хлопчик надув щоки, демонструючи, що розсердився. Я ж, не зронивши більше жодного слова, підійшов до столу, врізав три скибки хліба — одну синові й дві собі — та намастив польським шоколадним маслом (дешевий варіант *Nutella* подобався синові так, що він налітав на нього, мов на різдвяні подарунки).

— Я Артур, ти дідуган. — Малий поглядом силкувався повернути мене в розмову та підкорити своїй волі: пір'їнка перетворювалася на Йоду, що поглядом вирішив пересунути корабель.

— Але пообіцяй мені, — мовив я грубо та гучно, за-
пихаючи до рота *його ж* сандвіч, — навчитися робити
канапки.

— Як?

— Ну ти ж у нас дорослий, дужий, могутній. Вигадай
щось, — підморгнув я йому й злегенька махнув головою
на сходи. — Домовилися?

Лука на radoшах засяяв і затупав ногами. Потім ми
бігли вітальною до сходів, перестрибували сходинок че-
рез одну так, ніби ця гра мала бути для нас останньою,
доки не опинилися в довгому коридорі з мовчазними тем-
ними дверима до кімнат з обох його боків. Нам потрібна
була остання праворуч — величезна *кімната фанта-
зій*. Так ми називали місце, де Лука створював уявні
світи з військовими баталіями, космічними польотами на
Марс та археологічними розкопками в Єгипті. Завжди
незмінні декорації — п'ять стільців, два столики й одну
шафу — іноді запинали білими простирадлами, і тоді
вони ставали схожими на величезні кучугури снігу.

Ми з Лукою забігли до кімнати й заходилися облашто-
вуватися для гри — до безладу посеред кімнати достави-
ли стілець і накинули на нього простирадло. Ще треба
було чогось, схожого на Артурів меч. Я роззирався, але
в очі не впадало нічого путнього. Тоді повернувся до ві-
тальні й узявся шукати серед досі не розпакованих речей
знайденого років три тому під Хотином турецького списа.
Жодна державна установа — на диво! — не зацікавила-
ся знахідкою, навіть не перевірила її на автентичність (на
території замку часто проводили середньовічні фестива-
лі з величезною кількістю бутафорій), тож спис мені до-
зволити залишити в себе. Древко було понівечене та
вкрите гострими короткими уламками, а залізо поіржа-
віло й стало помаранчевим і пошерхлим. На перший по-
гляд безнадійно стара, нікому не потрібна штуkenція.

Зі списом-мечем у руках я прибіг назад, і ми «проштрикнули» ним стілець, а потім розійшлись у різні кутки. Як завжди, усе починалося з передісторії, яку проголошував я сам. Мить — і замість мене гучним, як грім, і величним голосом промовляє старий сивобородий дід Мерлін.

— Радий усіх вітати...

— Стій, — перебив Лука, піднісни руку, — а яка легенда?

Перед сном я частенько розповідав малому казки й легенди. У дитинстві я захоплювався оповідкою про Артура й Круглий стіл, уявляв себе тим самим обраним лицарем, який лише силою власної волі видобув меча з кам'яної брили, а тепер намагався передати захоплення синові. Ми розподіляли в іграх ролі, вигадували нові версії легенд, але одна залишалася сталою завжди.

— А яку ти хочеш?

— Ту, де з ковадлом!

— Оу! Гаразд. Звісно. Що ж, — знову заговорив голосом чаклуна, — радий вас усіх вітати... Сьогодні до Лондона з'їхалися чоловіки з усіх куточків королівства. Ні для кого не новина, що пішов із життя наш любий і високоповажний король Утер Пендрагон¹. Мені випала честь обрати та проголосити нового короля. Короля, який поведе Британію до незнаних вершин. Короля, який своєю мужністю надихатиме наш народ. Короля, якому присягне на вірність кожен смертний на цій землі та стоятиме за його ім'я до останньої краплини крові. Цей собор обрано не випадково. Саме в його дворі знайшли загадковий камінь, на якому лежить ковадло з устромленим у нього мечем. Як бачите, лезо пробило ковадло та застрягло в камені, — повільним і поважним порухом

---

¹ Утер Пендрагон (англ. *Uther Pendragon*) — король бритів наприкінці V століття. Батько короля Артура.

руки я вказав на стілець зі списом усередині. — Прошу архієпископа підійти до каменя та прочитати викарбуваний на ньому напис.

Мерлін умить обернувся згорбленим церковнослужителем. Накульгуючи від уявного болю в правій нозі, архієпископ наблизився до каменя, щоби ближче роздивитися його поверхню з подекуди глибокими тріщинами, слідами від ударів і павутинням, яке засотало брудні заглибини. Брила нагадала старому, що незабаром і він укриється пилом та павутинням. (Лука не міг устояти на місці й від нетерплячки аж пританцьовував.) Слуга Господній тим часом поводив руками по простирадлі, намагаючись намацати виїмки від букв. За трохи архієпископ відвернувся від Артура та зобразив незрозумілі рухи.

— Напис стверджує, що меч зможе витягти лише істинний король, — виголосив я хрипким голосом, після чого жестом фанатичного благословення підніс обидві руки вгору, — король, обраний Богом.

У магічній атмосфері, підкресленій неясним світлом вкрученої в кімнаті чотири дні тому сорокаватної лампочки та жовтуватими променями вуличних ліхтарів, які падали на нас крізь вікно, ми з малим творили казку.

Лука походжав кімнатою з виразом поважної значущості на обличчі. За легендою Артур прибув на місце подій разом зі зведеним братом Кеєм і вітчимом — сером Ектором. Лука мав бути просто зброєносцем Кея, тож тихо чекав на свою чергу.

Я натомість перебрав на себе ініціативу та зіграв усі, крім відведеної синові, ролі. Щохвилини довелося зображати нового лицаря, котрий намагався витягти триклятий сталевий виріб, — заходив з одного боку, скрегочучи зубами та впираючись ногою у стільчик; підбігав, із розгону силкуючись висмикнути спис, з іншого; кликав

вищі сили на допомогу. Від гримас, що змінювалися миттєво, мені подеколи здавалося, що м'язи обличчя от-от відірвуться й почнуть жити власним життям.

— Ех, Артуре, — звернувся до Луки імпровізований високий і білявий брат Кей, — гадаю, наш любий Мерлін укотре намагається пошити селян у дурні.

— Що там коїться? — Артур не бачив усього дійства, тому не розумів, що саме відбувається у дворі собору.

— Не зважай, — махнувши рукою, промовив Кей із дещицею зверхності в голосі, — я вирішив узяти участь у гральному турнірі.

Руки потяглися до штанів, обмацуючи пояс, ноги та тулуб у пошуках удаваного меча.

— Чорт забирай, Артуре! Скільки можна не виконувати свої обов'язки? Ти зброєносець чи малий нездара? Де мій меч?

Цілковита знервованість враз заповонила Луку.

— Чому це я завжди винен?! — огризнувся Артур. Ледь не щодня він мусив вислуховувати безпідставні звинувачення, тож тепер його терпець уривався. Йому так хотілось, аби вони з братом ладнали, як в інших сім'ях.

— Ти мій зброєносець. Хто має відповідати за мечі, луки, стріли?

Декілька секунд Лука прошивав поглядом Кея, обдумуючи почуте, та все ж змирився.

— Добре.

Хлопчина винувато похнюпився. Брат же погордливо пройшовся кімнатою, насвистуючи дивну мелодію та радіючи черговій перемозі над меншим.

— Сідлай коня та скачи додому. Турнір почнеться за годину.

Лука розвернувся в пошуках того, з чого можна зробити коня. Серед мотлоху в кімнаті знайшлася тільки мітла. Ідеально! Одним рухом змахнувши пил, він осідлав

її та проскакав коло, підганяючи мітлу вигуками та лясканням по власній дупі. Гра наближалася до завершення, тож напруження в приміщенні зростало.

Наставав вирішальний момент. Артур, не знайшовши вдома братів меч, повернувся до місця основних подій. (Піт поодинокими краплинами стікав синовим обличчям.) На той час перед собором, навколо каменя, залишилося зовсім мало людей — самі діди з бабцями та ще кілька прислужників, зайняті розбиранням шатра й сцени. Події такого масштабу розгорталися вкрай рідко, тож нагодою доторкнутися руками бодай до чогось жоден селянин не нехтував. Що більше ти міг похвалитися перед сусідом, то вищим ставав твій авторитет.

— Гм, цей меч стирчить тут без діла, — подумав угорос Лука, наближаючись до стільчика. — Може, він згодиться Кеєві для тих його ігор.

Підійшов до списа, простягнув до нього руки, легким порухом видобув меч із каменя та вклав у піхви. Це привернуло увагу довколишніх, серед яких перебував Мерлін. (Я — знову чаклун із владним голосом — вигинався та скрипів, неначе мене силоміць зминали в клубок невидимі дужі руки.)

— Юначе, підійди-но сюди, — Мерлін кликав малого помахом руки.

Лука гордо задер підборіддя та закрокував у мій бік.

— Сам Господь обрав тебе для цієї надзвичайно важкої місії. Але немає нічого, чого б не зміг осилити король Британії. Відсьогодні цим королем проголошуємо величнього... ем... — Я нахилився та пошепки перепитав: — Як тебе звати?

— Артур.

— Артур! Величного Артура. Фух-бдищ, фанфари, конфеті, — закінчив я, бігаючи довкола малого та розмахуючи руками.

— Але, тату. Я ж однаково нічого не зробив, — за-
сумнівався Лука. — І навіть не знав, що, витягнувши
меч, стану королем.

Я присів на стілець і примостив Луку собі на коліна.
Черговий момент повчань, коли дитині пояснюєш те, чого
зазвичай не розуміє навіть дехто з дорослих. Іноді мені
здавалося, що затися я хоч на мить — і Лука сприйме все
не так, як належить, що в такі миті його майбутнє зале-
жить від моїх слів. А це до біса вагомий вантаж, аби ба-
жати скинути його з пліч. Я зазирнув синові в очі. Хлопчик
був таким легким — Йода знову став пір'їнкою.

— У тому-то й річ. Ти зміг зробити те, на що не був
здатен жоден, тому, що не мав корисливої мети, — спро-
бував розтлумачити я. — Навіщо ти витягав меч?

— Хотів принести братові для участі в турнірі.

— Правильно. Ти мусив це зробити? Чи міг просто при-
йти та сказати, що не знайшов меча, не зачіпаючи камінь?

— Міг, — відповів Лука. Обличчя прояснішало, а в очах
засвітилося розуміння, — але йому це було потрібно.
А меч собі стирчав без діла, то чому б не допомогти?

— Так, молодець, — підморгнув йому я. — Коли ста-
неш на правильний шлях — доля сама тебе знайде. Голов-
не — діяти, а не кидати все на півшляху. Дехто з великих
говорив, що людина сама творить свою долю і, крім неї,
ніхто на ту долю не може вплинути. Проте водночас
хто забороняє припустити, що кроки до правильного
шляху — частина заздалегідь прописаної долі? Власне,
я вважаю: вона існує, та доля. От тільки не єдина. Тобто
перед тобою може бути, до прикладу, четверо дверей,
а в які ввійти — визначаєш ти сам. Кожні з таких чоти-
рьох дверей є квитком до прописаної долі, лише різними
шрифтами, мовами чи інтонаціями. Як наслідок виника-
тимуть і різні фінали, які заздалегідь прописані, шлях до
яких ти обрав самотужки, такі собі паралельні реальності.

Юлій Цезар казав: «Кожен коваль своєї долі», — а Вергілій навпаки: «Кожному призначено свій день». І якщо вже обирати, то сидіти згорнувши руки і вичікувати всеосяжної та всемогутньої долі — якось не надто райдужна перспектива, хіба ні? Розумієш?

Лука невпевнено й тому повільно кивав головою, однак я бачив, що малий перебільшує.

— Нехай, іще зрозумієш.

Сили почали потроху покидати восьмирічного хлопчика, а очі під вагою втоми заплющувались. Я взяв Луку на руки та відніс до спальні. Це була його особиста фортеця. Він розмалював стіни різнокольоровими олівцями, зобразив на одній із них великі двері, що приховували лише йому відомий світ. До дверей вела освітлена великими ліхтарями синя доріжка, яка обігала вдалині білосніжну гору, таку високу, що, здавалося, та сягала місця, де зароджувалися хмари. З вершини гори врізнобіч розлітались яструби — символи сили та перемоги, символи сонця. Хоча малюнки й не вирізнялися особливою майстерністю, були просто собі каракулями малого хлопчика, мене завжди захоплював укладений у них сенс.

Біля ліжка лежали дві книжки, які Лука збирався прочитати впродовж місяця: «Гаррі Поттер та філософський камінь» Джоан Роулінг та «Артур і мініпути. Артур і війна двох світів» Люка Бессона.

— То тебе взяли на роботу чи ні? — крізь сон промовив малий, коли я вже вкладав його в ліжко й накривав легкою ковдрою. Маленькими пальчиками тручи заліплені сном очі, він намагався відігнати сонливість.

— Першого числа мій перший робочий день, — з усмішкою відповів я.

Ця думка гріла серце. Нам потрібні були зміни.

— Молодець, — його слова звучали ледь розбірливо й зовсім тихо, — ти найкращий тато у світі.

Малий позіхнув і тихо засопів. Розкуйовджене волосся нагадувало пташине гніздо.

— Тату, — крізь сон покликав Лука.

Очі залишалися заплющеними, але я відчував його пильний погляд.

— Що?

— Як думаєш, мама бачила нас сьогодні? Вона бачила, як я витягав меч?

Від синових слів стало важко не те що думати, а дихати: горло стиснув спазм, перекриваючи доступ кисню.

Катерина покинула нас, коли Луці виповнилося п'ять. Чотири роки тому жінка вперше поскаржилася на поколювання в правій частині живота. Біль бив так сильно й різко, що віддавав у плече та лопатку. Одначе Катерина ненавиділа, коли хтось ліз у її організм зі своїми пігулками та голками, зазвичай лікувалася самостійно, тому почала фантазувати про банальні розлади шлунка, ускладнення місячних і всяке таке. Я повірив її усміхненим очам. За два дні безперервного болю Катерину звалила жажлива лихоманка. Тоді її відмовки на кшталт грипу чи ще чогось я рішуче відкинув і наполіг на виклику лікаря.

Дебелий чоловік у білому халаті та масці на зморшкуватому обличчі скерував нас на аналізи крові, під час яких у Катерини виявили підвищений рівень зв'язаного білірубину¹. Від думки про серйозну хворобу, що могла зсередини пожирати мою дружину, у моїх жилах стигла кров. Ми відразу побігли на УЗД — збільшений жовчний міхур із потоншеними, майже прозорими стінками, а посеред невеликого екрана причина нервувань. Якби ж ми тоді знали, що той камінь, через який Катерину оперуватимуть, перекрив собою пухлину так, що побачити її під час УЗД було майже нереально. Лікар згодом казав, що

---

¹ Білірубін — основний із жовчних пігментів.

таке трапляється доволі часто, що ми не єдині, хто піддався такому обману організму, проте від того не легшало. Тоді я відштовхнув лікаря до стіни й, розлючений, вилетів із кабінету.

Дружину поклали на хірургічний стіл для лапароскопічного видалення жовчного міхура. Дві трубки діаметром до сантиметра вводили Катерині через живіт. За допомогою камер на трубках лікарі керували процесом. А тоді щось пішло не так. Серед внутрішніх органів лікарі розгледіли невеликі спайки, що практично унеможлилювали операцію лапароскопічно. Витягнувши трубки з Катерининого живота, вони зробили величезний, близько двадцяти п'яти сантиметрів, розріз у ділянці шлунка. Унаслідок огляду хірург констатував наявність у очеревині нетипових структур, а на них — безліч маленьких, як рисові зернята, пухирців. Канцероматоз¹. Ознака значного метастазування² і лімфогенним, і гематогенним шляхом. Рак четвертої стадії. Зі слів хірурга, лікувати дружину не було сенсу, її зашили та підготували помирати.

Катерина сподівалася на краще. І щодня всміхалася. Лежачи перші дні на лікарняному ліжку, переглядала малюнки Луки, який у лікарні майже засинав у її обіймах. Я довго боровся, аби синові дозволили залишатися з матір'ю на ніч. Самого ж мене розривало з відчаю, я не спав, не їв, майже не дихав. Думки, якщо наставав такий день, коли вони бодай з'являлися, плуталися. Очі, випускаючи щодня тижневі норми, благали про вологу ще й ще. Я тримав Катеринину руку, відчував її теплі дотики

---

¹ Канцероматоз — множинні метастази в серозних оболонках або паренхімі органів, спричинені наявністю в організмі хворого злоякісного новоутворення.

² Метастази — віддалене вторинне вогнище патологічного процесу, спричинене переміщенням пухлинних клітин чи мікроорганізмів із первинного вогнища хвороби через тканини організму.

й бачив її осяйне обличчя. У ті ночі, коли Лука був із Катериною в лікарні, я безбожно пив. А потім колодою відлежувався на дивані, пропускаючи крізь сито пам'яті всі спогади з нашого минулого.

Опісля операції лікар підійшов до мене з виразом удаваного співчуття й без жодних емоцій промовив, що ніяких надій на чудотворне спасіння не буде. З такими симптомами хвороби більш як тиждень не проживає ніхто. Мені хотілося врізати лікареві, розтрити його безпорадну фізіономію об стіни лікарні, обміняти його життя на життя Катерини, аби врешті той клятий *халатник* більше нікому не приносив таких новин. Я стримався, навіть спромігшись на важкий кивок утомленою головою. А вона всміхалася. Коли її виписали та вклали в тепле домашнє ліжко, ми з Лукою на жодну секунду не відходили від неї. Вона всміхалася завжди — від першої нашої зустрічі й до останнього погляду на малюнок свого любого сина.

Усе, що міг Лука пам'ятати про неї, — ніжний, із теплими переливами голос і всміхнене обличчя.

— Звісно, бачила. — Я взяв синову руку й поцілував лоба. — Вона б ніколи не пропустила твоїх ігор. Коли ти ще малим поринав у свій цей уявний світ, вона тихо підкрадалась і дивилась. І сміялася. А коли я приходив пізно ввечері з роботи, то перед сном розповідала, як ти воював солдатиками проти темних сил, що захопили стільчик, або як споряджав у ванній підводну експедицію на пошуки потопленого ковпачка від ручки.

— Це був не ковпачок, а корабель короля індіанців, зроблений із золота!

— Вибач, — із винуватим виглядом я здійняв руки вгору, — звісно, корабель. Маєш пам'ятати: для неї ти був найважливішим, найкращим, що було в її житті. Мусиш залишатися таким і надалі.

— Навіть важливішим і кращим за тебе? — здивувався Лука.

— Навіть важливішим і кращим за мене. Твоя мама постійно повторювала, як вона тебе любить.

— Ти за нею сумуєш?

Перед очима промайнуло дороге обличчя. Темні хви- лі довгого кучерявого волосся, тонка лінія ніжних губ, добрі й щирі карі очі, що зігрівали теплом аж до мурашок на шкірі.

— Ще й як сумую. Найбільше хочеться сказати, що люблю, що без неї все абсолютно не так.

Лука не плакав. Він лише глянув дорослими очима й побажав гарних снів. Тихенько підвівшись, я вийшов із кімнати.

2

*65 км на схід від Вашингтона, США
27 серпня, 2015 рік*

Кляті підбори-шпильки на кожному кроці відбійними молотами віддавали в п'яти, а потім голкою прошивали наскрізь усе тіло аж до голови. Ліве плече ледь витримувало вагу чорної шкіряної сумки, напханої документами, косметикою, ще й із пляшкою води. Права рука повільно масувала скроні, аби хоч якось, хоч на трішки відігнати втому.

Кожен крок важчав і робив пересування неможливим. Вийшовши з конференц-залу, Мелані Маєрс поплелася до ліфта — шляху до омріяного відпочинку. Жінка віддала б зараз усе, аби спрямувати думки до чогось буденного, як-от вишивання чи мильна опера. Треба було забути нещодавнє зібрання. Вона ступила до ліфтової кабіни, натиснула кнопку «0» і стомлено притулилася спиною до стінки. Під вагою шестиденного робочого

виснаження повіки мимоволі опустилися, і жінка поринула в рятівну темряву.

«Ще кілька десятків хвилин — і блаженний відпочинок... Гаряча ванна... м'яка пінка...»

Різкий голосний сигнал вивів білявку з трансу. Її молодий напарник-програміст, устроївши ногу, зупинив ліфт і заскочив досередини. Низький, на вигляд років із тридцять, азійського походження й з тоненьким голосом. Рідкувате чорне волосся завжди стирчало в різні боки (іноді Мелані здавалося, що то жахлива стомлива робота довела його зачіску до такого стану), а маленькі очі дивилися на все й усіх із незмінною підозрою.

Думки про піну вивітрилися вмить. Чортів вузькоокий! Ні, опускатися до расизму не для Мелані Маерс, хоча чортів Діксон і дістає тупими, нудними запитаннями до печінок. Особливо ті питання діяли тоді, коли погляд напарника націлювався на її сідниці чи розстібнуті гудзики блузки.

— *Almost...*¹ — усміхнувся чоловік.

Жінка лише кивнула, чим дала знак про абсолютну відсутність бажання вести будь-який діалог. Очі за змеженими повіками продовжували шукати бажаного відпочинку. Від самої думки про гарячу воду та всіяну бульбашками пінку на її оголеному стомленому тілі дихання ставало важчим.

— Так... навіщо ти збрехала, Мелані? — неочікувано запитав азіат, стріляючи поглядом, як завжди, трішки нижче, якраз у виріз блузки.

Серце Мелані на мить зупинилося. Вона не знала, що відповісти. Цю тему більше не варто порушувати.

— Я не брехала, Лі. Ти ж знаєш, — крізь зуби процідила жінка.

---

¹ Майже... (англ.)

Нагадування китайця витягнуло її з теплої ванни. Руки затремтіли, і спробами сховати їх до кишень цього не приховати. Слід контролювати себе, адже найменший вияв слабкості викаже її, поставить під сумнів компетентність і право працювати в цій компанії.

«Якого біса так довго?»

Кабіна опускалась зі швидкістю реактивного слимака. Для повного ефекту не вистачало лише, як у фільмах шістдесятих, фонової веселої музики. Час спливав надто повільно.

— Куди їхатимеш? — Лі Діксон змінив тему розмови.

Хоча чоловік і народився в Китаї, батько, уродженець Техасу, усе ж наголосив на своєму прізвищі.

Мелані ледь помітно полегшено видихнула.

— Барселона.

— Барселона? Справді? — здивувався програміст. — Там, здається, цієї пори надто спекотно.

— Так.

— Мій друг Кайл якось бував там. Каже, неперевершене місто. Особливо готичний квартал.

«Господи! Та закрійся вже!»

— Чим добиратимешся? Проте чого я питаю: звісно ж, літаком. Яким авіарейсом? Чув, *United Airlines*¹ надає знижки на прямі рейси з нью-йоркського аеропорту Кеннеді в європейському напрямку. Як знаю, з Вашингтона прямо до Барселони з літаками туго.

Ліфт зупинився, але Діксон і далі щось торочив, що правда, відвівши погляд від декольте, наче врешті зрозумівши всю непристойність своєї поведінки. Мелані, так і не відповівши, по-зміїному прослизнула повз китайця,

---

¹ *United Airlines* — одна з найбільших авіакомпаній у США та світі з базовим аеропортом у Чикаго, штат Іллінойс. Після злиття з *Continental Airlines* стала найбільшим авіаперевізником у світі.

ПОДЯКИ

Випустити цю книгу у світ, залишившись живим і морально, і фізично, — такою була моя мета останні п'ять років. Усі ці роки ідеї та різноманітні сюжетні лінії визрівали й набували форми у вигляді коротких нотаток і повноцінних абзаців. Для того, щоб «Останній спадок» став саме таким, яким ви тримаєте його в руках, треба було докласти чимало зусиль, що стало б неможливим без підтримки та допомоги багатьох людей.

Найбільшу подяку висловлюю тим людям, кому роман присвячено. Батьки з дитинства прищеплювали мені любов до читання. Я досі пам'ятаю свою першу подаровану ними книжку — ілюстрованого «Кота в чоботях». З нього все почалося й триває досі. Тому дякую батькам за їхню незмінну підтримку. Не меншу підтримку я відчував і від коханої нареченої Олесі Сенік, яка, попри важкі часи творчих криз, завжди залишалася поруч і змушувала працювати. Дякую.

Аби вичитати текст, сповнений помилок і неточностей, — я все-таки інженер, а не магістр-гуманітарій, — піддали власне життя тортурам Тетяна Кідрук, Юлія Гладиш, Поліна Кулакова, Олександра Каркіщенко, Дмитро Дорошенко, Оксана Карпишин, Богдан Дереш, Тетяна Пляцок, Ольга Іллюк і Романа Яремін. Кожен із них зробив цей текст кращим і цікавішим. Щиро дякую їм за це. Окремо дякую Оксані Проскурняк, яка доклала руку до перекладу тексту італійською.

Сюжет «Останнього спадку» міг розвиватися по-іншому, якби не Юрій Гірський. Якимось я скролив фейсбучні новини та випадково натрапив на його статтю про хорватську глаголицю. Саме Юрій створив необхідний

шрифт хорватської глаголиці, відповідної до української кирилиці. Своїми розповідями він надихнув мене на дослідження не надто популярної історії Західної України. У цьому також допомагали письменник, футуролог і головний редактор сайту «Народний оглядач» Ігор Каганець; кандидат історичних наук та археолог, дослідник Стільського городища Орест Корчинський. Їхня віддана праця та захоплення історією роблять нас кращими. Дякую вам за надану документацію та підтримку.

З вдячністю згадую всіх друзів, тих, які замість сміху підставляли плече та підбадьорювали. Кажу «дякую» таким собі «альфа-самцям», завдяки яким, зокрема, тепер існує п'ять унікальних примірників повного, нескороченого видання цього роману. За важкі дні, коли я не злавив із твоїх плечей (знаєш, про що я), Олено Одинока, дякую.

Є люди, які, самі того не розуміючи, показали, що в Україні можна бути інженером за фахом і водночас писувати сотні захопливих сторінок вигаданих історій. Бути тим, ким усе життя мріяв. Дякую Максу Кідруку за його твори, що надихають, і дружбу, яка перетворилася на плідну співпрацю наставника й учня.

Величезне «дякую» Віталію Тютюннику, Ользі Веремчук, Олені Стратілат і всім із видавництва «Клуб Сімейного Дозвілля», хто причетний до видруку книги.

Щира подяка тим, хто доклав зусиль, аби «Останній спадок» можна було впізнати на полицях книгарень. Дякую Володимирі Стаднику та Юрію Кунцю за обкладинку. Окрема подяка Ігорю Дунцю.

Читання, ця запорака саморозвитку та засіб морального відпочинку, для когось є ще й непростю працею. Завдяки книжкам я формую себе як автора, а завдяки вам, шановні читачі, розумію, що воно того варте. Лишайте відгуки за гештегом #ОстаннійСпадок, щоб я бачив, у якому напрямку рухатися та розвиватися. Дякую.

Літературно-художнє видання

НОВІК Андрій
Останній спадок

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *О. А. Веремчук*
Художній редактор *А. О. Попова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *О. О. Старова*

Підписано до друку 26.12.2018. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literaturna». Ум. друк. арк. 25,2.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

UNISOFT

КНИЖКОВИХ

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Новік А.

Н73 Останній спадок : роман / Андрій Новік. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. — 480 с.

ISBN 978-617-12-5619-4

Дивний дерев'яний куб — дідів спадок студенту Максимові Підгірському. Спадок, який Максим передав своєму викладачеві старослов'янської міфології Далібору Кравцю. Передав і... зникнув назавжди.

Далібор знайшов усередині куба зашифроване послання глаголицею. Чоловік не знав, що з тієї миті на нього відкрито смертельне полювання. Дві потужні організації, які роками намагаються знищити одну одну, розпочали запекле змагання. І мета обох — знайти Далібора якомога раніше. Бо лише він має ключ до загадки містичного спадку...

УДК 821.161.2